

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos
užsienio reikalų ministro
2021 m. gruodžio 27 d.
įsakymu Nr.V-550

**LIETUVOS DIASPOROS POLITIKOS STRATEGINĖS GAIRĖS
„GLOBALI LIETUVA“ 2022–2030 M.**

**I SKYRIUS
IVADAS**

1. Lietuvos diaspora – užsienyje gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai ir lietuvių kilmės asmenys, taip pat nelietuvių kilmės asmenys, kildinantys save iš Lietuvos, siejantys save su Lietuva istoriniu, kultūriniu, socialiniu, ekonominiu ar politiniu ryšiu.

2. Lietuva pagrįstai vadinama diasporine valstybe, nes istorijos tėkmėje patyrė 4 didžiausias emigracijos bangas: XIX a. pab. – XX a. pr. emigraciją į JAV, Didžiąją Britaniją, Kanadą, Rusiją; 1920–1940 m. emigraciją; emigraciją II pasaulinio karo pabaigoje ir šiuolaikinę emigraciją nuo Nepriklausomybės atkūrimo iki įstojimo į Europos Sąjungą ir šių dienų. Remiantis neoficialiais Lietuvos diplomatinėms atstovybėms, užsienio lietuvių organizacijų duomenimis, užsienyje gyvena apie 1,3 mln. lietuvių kilmės asmenų. Tai reikštų, kad apie 30 proc. tautos gyvena užsienyje. Visgi, remiantis diasporos istorija, įvertinus kitų emigracijos bangų ir JAV, Australijoje, Pietų Amerikoje, Kanadoje egzistuojančių lietuvių bendruomenių dydžius, galima daryti prielaidą, kad lietuvių kilmės asmenų pasaulyje gali būti kur kas daugiau.

3. Lietuvos diasporos politikos strateginės gairės „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. (toliau – strateginės gairės „Globali Lietuva“) užtikrina valstybės diasporos politikos tęstinumą, baigiant galioti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 389 patvirtintai „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2012–2021 metų programai.

4. Strateginės gairės „Globali Lietuva“ parengtos siekiant kokybinio diasporos politikos pokyčio, vadovaujantis požiūriu, kad lietuvių tauta, jungiama lietuviškosios tapatybės ir istorinės atminties, yra vientisa, neskirstoma į lietuvius, gyvenančius Lietuvoje, ir lietuvius, gyvenančius užsienyje, o Lietuvos diaspora yra integrali valstybės dalis, savo kūrybinį potencialą galinti aktyviai naudoti įsitraukdama į pilietinį, politinį, ekonominį, kultūrinį, mokslinį ir kitą Lietuvos gyvenimą, prisidedanti prie modernios ir šiuolaikiškos Lietuvos kūrimo.

5. Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ numatyta, kad viena iš esminių pokyčių iniciatyvų, kurios tikslas – įgyvendinti sumanios visuomenės viziją, yra pasaulyje išsibarsčiusių lietuvių tautos atstovų telkimas, pasaulio lietuvių ryšio su Lietuva stiprinimas vykdant tęstinę pasaulio lietuvių įsitraukimo į Lietuvos gyvenimą programą, įtvirtinančią abipusį partnerystę ir pagarba grįstą bendradarbiavimą ir kuriančią paskatas pasaulio lietuviams išlaikyti ir puoselėti tautinį tapatumą. Dėmesys diasporai ir jos ryšio su valstybe stiprinimas – svarbus Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos prioritetas.

II SKYRIUS

STRATEGINIŲ GAIRIŲ „GLOBALI LIETUVA“ TIKSLAS

6. Strateginių gairių „Globali Lietuva“ tikslas – sustiprinti ir išplėsti valstybės ir diasporos ryšį, dialogą bei partnerystę, siekiant skatinti tautinės tapatybės ir lietuviybės užsienyje išsaugojimą ir puoselėjimą, sudaryti sąlygas aktyvesniam diasporos dalyvavimui kuriant gerovę ir saugumą Lietuvoje bei grįžimui į Lietuvą.

III SKYRIUS

LIETUVOS DIASPOROS POLITIKOS PAGRINDINĖS STRATEGINĖS KRYPTYS IR UŽDAVINIAI 2022–2030 M.

PIRMASIS SKIRSNIS

UŽSIENIO LIETUVIUS VIENIJANČIOS TAUTINĖS TAPATYBĖS PUOSELĖJIMAS

7. Tautinė tapatybė – kalba, kultūra ir tradicijos, istorinė atmintis – yra lietuvių kilmės asmenų jungiamoji grandis. Tautinio bendrumo jausmas – diasporos telkimosi pagrindas, kertinis sąlyčio su valstybe elementas, leidžiantis toliau plėtoti valstybės ir diasporos partnerystės iniciatyvas. Valstybės dalyvavimas skatinant tautinio tapatumo išlaikymą užsienyje stiprina jos ryšį su diaspora, padeda išsaugoti lietuvišką tapatybę ir perduoti ją naujoms kartoms.

8. Svarbiausi šios strateginės krypties uždaviniai:

8.1. **Lituanistinio švietimo plėtra.** Lituanistinių mokyklų užsienyje tikslas – puoselėti ir saugoti lietuvių kalbą, išsaugoti tautinį tapatumą, supažindinti su Lietuvos valstybės istorija, kultūra, paveldu ir sudaryti sąlygas saviraiškai lietuvių kalba. Švietimo ir mokslo institucijų registro 2021 m. gruodžio mėn. duomenimis, formaliojo ir neformaliojo lituanistinio švietimo mokyklose užsienyje mokosi apie 11,3 tūkst. vaikų ir jaunuolių (neoficialiais duomenimis, užsienyje 2021 m. gyvena apie 150 tūkst. mokyklinio amžiaus lietuvių ir lietuvių kilmės vaikų). Taigi tik apie 7,5 proc. vaikų užsienyje sistemingai mokosi lietuvių kalbos ir lanko lituanistines mokyklas, dėl to kyla grėsmė valstybei ateityje prarasti ryšį su didele dalimi savo diasporos. Būtina įvertinti, kad nemaža dalis lietuvių kilmės asmenų yra nemotyvuota arba mažiau motyvuota vaikams perduoti lietuvišką tapatybę, nes save laiko pasaulio piliečiais ir nesureikšmina tautinės tapatybės vertės.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

8.1.1. kad bendromis valstybės ir diasporos organizacijų pastangomis diasporos vaikų ir jaunuolių, besimokančių formaliojo ir neformaliojo švietimo lituanistinėse mokyklose, skaičius nuolat didėtų;

8.1.2. didinti valstybės dėmesį ir paramą lituanistiniam švietimui užsienyje, priimti teisės aktų pakeitimų dėl nuolatinės finansinės, projektinės ir kitos paramos, kuri leistų užtikrinti veiklų tęstinumą jau veikiančiose formaliojo ir neformaliojo lituanistinio švietimo įstaigose ir skatinti naujų lituanistinio švietimo įstaigų steigimąsi;

8.1.3. stiprinti lituanistinio ugdymo turinį, kuris apimtų lietuvių kalbos ir socialinį (kultūros, istorijos, geografijos ir pilietiškumo) ugdymą, rengiant mokymo priemones, skirtas užsienyje gyvenantiems skirtingo amžiaus diasporos atstovams ir skirtingiems lietuvių kalbos mokėjimo lygiams, pritaikytas ir mokymuisi nuotoliniu būdu;

8.1.4 plėsti ir diasporos poreikiams labiau pritaikyti nuotolinio ir skaitmeninio mokymosi galimybes;

8.1.5. rengti ir stiprinti edukacines programas bei stovyklas (įskaitant tradicinės kultūros stovyklas) skirtingo amžiaus diasporos vaikams ir jaunimui, ypač vykstančias Lietuvoje, bei plėsti Lietuvos studentų praktikas lituanistinio švietimo įstaigose ir diasporos organizacijose užsienyje;

8.1.6. didinti lituanistinio švietimo įstaigų mokytojų (dėstytojų) motyvaciją dirbti lituanistinio švietimo įstaigose, įgyvendinant jų kvalifikacijos įgijimo ir tobulinimo programas (taip pat ir nuotolines), plėtojant kitas skatinimo priemones;

8.1.7. sudaryti kuo geresnes sąlygas lietuvių kalbos testų, orientuotų į Bendruosius Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenis, laikymui užsienyje;

8.1.8. stiprinti lituanistinio švietimo populiarinimo kampaniją, turint tikslą skatinti lietuvių, gyvenančių užsienyje, tautinę tapatybę.

8.2. Bendruomeniškumo užsienyje skatinimas ir diasporos organizacijų stiprinimas – viena iš svarbiausių diasporos išlikimo ir jos aktyvaus ryšio su kilmės šalimi sąlyga. Deja, Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2020 m. gruodžio mėn. vykdytos užsienio lietuvių apklausos duomenys rodo, kad tik apie 5 proc. diasporos atstovų aktyviai domisi lietuvių bendruomenės veikla. Lietuvos diaspora yra nevienalytė, todėl rekomenduotina skatinti diasporą telktis į grupes pagal amžių, interesus ir bendrus tikslus. Svarbu pabrėžti diasporos organizacijų veiklos svarbą telkiant diasporą ir skatinant diasporos bendruomeniškumą. Stiprios diasporos organizacijos ne kartą pasauliui įrodė savo reikšmę kilmės šalies vystymuisi.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

8.2.1. skatinti diasporos bendruomeniškumą, skiriant deramą paramą diasporą telkiančioms iniciatyvoms;

8.2.2. didinti valstybės dėmesį ir paramą diasporos organizacijų stiprinimui;

8.2.3. didinti valstybės dėmesį ir paramą diasporos jaunimo (įskaitant akademinės organizacijas) telkimui, užtikrinant diasporos veiklą tęstinumą;

8.2.4. sukurti diasporos organizacijų projektinių veiklų konkursus organizuojančių valstybės institucijų tinklą, siekiant užtikrinti kuo veiksmingesnį ir koordinuotą lėšų skirstymą;

8.2.5. stiprinti bendradarbiavimą su diasporos fondais keičiantis informacija.

8.3. Lietuviškos tradicinės kultūros puoselėjimas užsienyje. Etninė kultūra ir tradicijos – visos tautos sukurta, iš kartos į kartą perduodama ir nuolat atnaujinama kultūros vertybių visuma, padedanti išlaikyti tautinį tapatumą. Etninė kultūra dažnai tampa išvykusio lietuvio simboliu prisistatant užsienyje. Organizuojamos tradicinės lietuviškos šventės telkia lietuvius, didina bendruomeniškumo jausmą.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

8.3.1. didinti valstybės dėmesį ir paramą tradicinės kultūros puoselėjimo užsienyje priemonėms, teikiant diasporos organizacijoms, kultūros įstaigoms, meno kolektyvams metodinę pagalbą (taip pat ir nuotoliniu būdu), organizuojant tradicinės kultūros pristatymo seminarus, rengiant teorinę ir praktinę medžiagą, pritaikytą diasporos poreikiams;

8.3.2. skatinti ir remti tradicinę kultūrą propaguojančių renginių ir kitų veiklų užsienyje organizavimą;

8.3.3. plėtoti skatinimo už lietuviškos tradicinės kultūros propagavimą užsienyje priemonės;

8.3.4. plėtoti dainų ir šokių švenčių tradiciją, viešinti ir skleisti ją lietuvių bendruomenėse, tarptautinių festivalių ir kitų renginių metu.

8.4. Modernios, inovatyvios ir atviros kurti kartu lietuviškos tapatybės puoselėjimas. Šalia tradicinės Lietuvos kultūros puoselėjimo ir tradicijų išlaikymo, labai svarbus yra ir modernios lietuviškos tapatybės kūrimas ir puoselėjimas. Tokios tapatybės stiprinimas diasporoje padeda kurti modernios ir atviros kurti kartu šalies įvaizdį, prisideda prie bendruomenės telkimo ir sukuria daugiau galimybių tiek pačiai diasporai, tiek Lietuvai.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

8.4.1. nuolat teikti informaciją diasporos organizacijoms apie valstybės žingsnius šioje srityje ir kviesti aktyviai dalyvauti įgyvendinant Lietuvos pristatymo užsienyje 2020–2030 m. strategiją;

8.4.2. palaikyti nuolatinį dialogą su diasporos organizacijomis, veikiančiomis šioje srityje.

8.5. Istorinės atminties veiklos užsienyje puoselėjimas ir plėtra. Valstybę ir diasporą vienijanti istorinė atmintis – tautinės savimonės ir pilietiškumo pamatas. Istorinė atmintis kartu su gimtąja kalba, paveldu, kultūra ir etninėmis tradicijomis sukuria prielaidas išsaugoti ir kurti lietuvių tautos savitumą pasaulyje.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

8.5.1. tęsti ir stiprinti diasporos organizacijų archyvų tvarkymą, jų integravimą į www.archyvai.lt informacinę sistemą;

8.5.2. tęsti Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo, esančio užsienyje, paiešką, sklaidą, priežiūrą, sugrąžinimą, įtraukiant į šią veiklą diasporą;

8.5.3. remti diasporos organizacijų veiklą, skatinant jas aktyviai dalyvauti dokumentinio paveldo paieškose, skatinti žinių apie saugomus ar randamus lituanistinius dokumentus perdavimą Lietuvos valstybės archyvams;

8.5.4. siekti su Lietuvos istorija supažindinti lietuviškai nekalbančius diasporos narius, tam tikslui parengti trumpą informaciją (įskaitant skaitmenines priemones) apie Lietuvos istoriją užsienio kalbomis;

8.5.5. remti kitas su istorinės atminties išsaugojimu ir perdavimu jaunajai kartai susijusias veiklas.

8.6. Sporto veiklų skatinimas ir plėtojimas. Sportas yra viena iš diasporą telkiančių veiklų. Organizuojamos sporto žaidynės, įvairūs regioniniai čempionatai leidžia aktyviems diasporos atstovams išlaikyti ryšį su kilmės šalimi, reprezentuoti Lietuvą rezidavimo valstybėje.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

8.6.1. skatinti ir remti mėgėjišką diasporos sporto veiklą užsienyje, įskaitant regionines sporto žaidynes, sporto turnyrus, kitas sportines iniciatyvas, skatinančias diasporos telkimąsi ir aktyvumą;

8.6.2. tęsti Pasaulio lietuvių sporto žaidynių tradiciją, sporto programą papildant kitomis diasporos įsitraukimą skatinančiomis iniciatyvomis.

ANTRASIS SKIRSNIS

DIASPOROS ĮSITRAUKIMO Į LIETUVOS GYVENIMĄ IR GEROVĖS JOJE KŪRIMĄ SKATINIMAS

9. Sėkmingam diasporos politikos įgyvendinimui svarbu pažinti diasporą, sudaryti kuo palankesnes sąlygas įsitraukti į šalies gyvenimą ir skatinti bei remti įsitraukimo veiklas. Lietuvai strategiškai svarbu stiprinti diasporos įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą ir gerovės bei saugumo Lietuvoje kūrimą, raginant ir sudarant palankias sąlygas dalintis užsienyje įgytomis žiniomis, sukaupta patirtimi, skatinant lietuviškos kilmės eksportą, pritraukiant į Lietuvą investicijas ir turistų srautus.

10. Svarbiausi šios strateginės krypties uždaviniai:

10.1. **Diasporos pažinimas** – kartinė sėkmingos diasporos politikos sąlyga. Lietuvos diaspora nėra vienalytė, ją sudaro skirtingų emigracijos bangų, skirtingų kartų, skirtingų interesų ir profesijų asmenys. Būtina įvertinti ir rezidavimo valstybės ar regiono specifiką, emigracijos priežastis ir skirtingą ryšį su Lietuva.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

10.1.1. tęsti kasmetinių diasporos apklausų vykdymą, siekiant išsiaiškinti diasporos poreikius ir nuomonę dėl aktyvesnio dalyvavimo Lietuvos gyvenime ir įsitraukimo į gerovės Lietuvoje kūrimą galimybių;

10.1.2. identifikuoti ir užmegzti bei palaikyti ryšį su diasporos organizacijų veiklose nedalyvaujančiais ir (ar) lietuvių kalbos nemokančiais diasporos atstovais;

10.1.3. kviesti mokslininkus atlikti tyrimus diasporos srityje, teikti diasporos politikos formavimo ir įgyvendinimo pasiūlymų;

10.1.4. aktyviai dalyvauti pagrindiniuose diasporos renginiuose Lietuvoje ir užsienyje, rinkti informaciją apie diasporos gyvenimo aktualijas;

10.1.5. svarstyti galimybę atlikti visuotinį lietuvių kilmės asmenų pasaulyje surašymą, siekiant surinkti kuo tikslesnius statistikos duomenis apie diasporos dydį, geografiją, amžiaus struktūrą, išsilavinimą.

10.2. **Diasporos įgalinimas ir įvertinimas.** Siekiant aktyvesnio diasporos įsitraukimo, svarbu sudaryti tam sąlygas: aprūpinti diasporą įgalinančiais prisidėti įrankiais ir mechanizmais, tai yra remti diasporos gebėjimų stiprinimą, bendradarbiauti su diaspora ir jos organizacijomis, tarpininkauti diasporos organizacijoms užmezgant ryšius su Lietuvos organizacijomis, viešinti diasporos pasiekimus. Formalus diasporos veiklos, pastangų įvertinimas taip pat yra svarbi įtraukimo dalis, parodanti, kad asmens ar organizacijos pastangos yra pastebimos ir reikalingos.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

10.2.1. tęsti ir stiprinti diasporos įgalinimą per bendras valstybės ir diasporos institucines struktūras;

10.2.2. sukurti diasporos dalyvavimo sprendžiant aktualius valstybei klausimus sistemą, ją įgyvendinti;

10.2.3. tęsti diasporos organizacijų lyderių kvalifikacijos kėlimo programas;

10.2.4. kviesti diasporos atstovus dalyvauti įvairiuose renginiuose Lietuvoje;

10.2.5. tęsti diasporos atstovų kandidatūrų teikimą valstybiniais ir žinybiniais apdovanojimams gauti.

10.3. **Diasporos pilietiškumo skatinimas.** Nors užsienyje gyvenantiems Lietuvos Respublikos piliečiams sudarytos palankios sąlygos dalyvauti Lietuvos Respublikos Seimo,

Prezidento rinkimuose ir referendumuose (teisė balsuoti, galimybė balsuoti paštu, išankstinio balsavimo metu bei rinkimų dieną diplomatinėje atstovybėje ar konsulinėje įstaigoje, rinkti diasporos atstovą Pasaulio lietuvių apygardoje), o diasporos atstovų aktyvumas rinkimuose ir referendumuose didėja, vis dėlto balsuoja tik nedidelė užsienyje gyvenančių rinkėjų dalis (2021 m. Seimo rinkimuose balsavo apie 10 proc. balsavimo teisę turinčių užsienyje gyvenančių Lietuvos Respublikos piliečių). Balsavimas internetu galėtų paskatinti užsienyje gyvenančius Lietuvos Respublikos piliečius dalyvauti rinkimuose ir referendumuose. Diasporos įsitraukimo į Lietuvos gyvenimą aktyvumas yra tiesiogiai susijęs su Lietuvos Respublikos pilietybe: asmenys, turintys Lietuvos Respublikos pilietybę, jaučiasi labiau įsipareigoję Lietuvai nei Lietuvos Respublikos pilietybės neturintys diasporos atstovai. Diasporos pilietiškumas – tai taip pat ir aktyvus diasporos įsitraukimas į pilietines socialines iniciatyvas, prisidedant prie nacionalinio saugumo stiprinimo, dalyvaujant paramos, savanorystės projektuose, vykdant mecenavimo veiklą.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

- 10.3.1. organizuoti referendumą dėl pilietybės išsaugojimo 2024 metais;
- 10.3.2. skatinti užsienyje gyvenančių Lietuvos Respublikos piliečių aktyvumą dalyvauti rinkimuose ir referendumuose, įskaitant planuojamą referendumą dėl pilietybės išsaugojimo;
- 10.3.3. įvertinti galimybes užtikrinti, kad 2024 m. užsienyje gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai galėtų saugiai balsuoti internetu;
- 10.3.4. aktyviai skleisti informaciją apie teisės aktuose nustatytas Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo, išsaugojimo galimybes, daugybinės pilietybės turėjimo išimtis;
- 10.3.5. skatinti diasporą prisidėti prie Lietuvos nacionalinio saugumo ir gynybos stiprinimo, pristatant Lietuvos poziciją rezidavimo valstybių vyriausybėms ir parlamentams;
- 10.3.6. skatinti diasporą tiek Lietuvoje, tiek buvimo valstybėje plačiau įsitraukti į labdaros ir paramos bei mecenavimo veiklą, ypač nukreiptą į Lietuvą arba skirtą Lietuvos diasporos organizacijoms paremti, dalyvauti savanorystės programose.

10.4. **Ekonominio įsitraukimo skatinimas.** Nors per daugiau kaip tris atkurtos Nepriklausomybės dešimtmečius sukurta daug sėkmės istorijų, kai diasporos atstovai pritraukė Lietuvai reikalingų investicijų, patys investavo Lietuvoje, tarpininkavo lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų eksportui, skatino atvykstantįjį turizmą į Lietuvą, taip prisidedami prie valstybės gerovės kūrimo, esamas diasporos įsitraukimo potencialas yra daug didesnis. Diaspora turi plačių kontaktų ir gali būti itin veiksminga tose šalyse, kur Lietuvos institucinis tinklas nėra išplėtotas.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

- 10.4.1. užtikrinti informacijos diasporos organizacijoms, kitiems suinteresuotiems diasporos atstovams teikimą apie Lietuvos eksporto galimybes ir investicinę aplinką Lietuvoje, organizuoti šiomis temomis tikslinius renginius;
- 10.4.2. įtraukti diasporą į investicijų pritraukimo ir eksporto skatinimo veiklas, skatinti kurti verslus ir investuoti Lietuvoje;
- 10.4.3. įtraukti diasporą į atvykstamojo turizmo skatinimo veiklas;
- 10.4.4. stiprinti diasporos vaidmenį kuriant ir atveriant Lietuvai kitas tarptautines galimybes;
- 10.4.5. stiprinti Lietuvos regionų, savivaldybių bendradarbiavimą su diaspora;
- 10.4.6. skatinti ir remti nevyriausybinės organizacijas, stiprinant jų veiklą diasporos ekonominio įtraukimo srityje.

10.5. **Įsitraukimo pagal profesinę veiklą skatinimas.** Užsienyje dirba daug lietuvių kilmės mokslininkų, medikų, aukštųjų technologijų specialistų, menininkų, rašytojų, kitų profesijų atstovų. Iki šiol bendradarbiavimas su šiais diasporos atstovais buvo atsitiktinis, paremtas asmeniniais atskirų įstaigų ar organizacijų ryšiais.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

10.5.1. skatinti veiklas, skirtas diasporos mokslininkų įtraukimui į mokslines veiklas Lietuvoje;

10.5.2. kurti ir stiprinti specializuotus diasporos profesinius tinklus, kurių nariai galėtų bendrauti tarpusavyje ir su atitinkamomis institucijomis Lietuvoje, dalyvauti šių institucijų programose, mainuose, vykdyti bendrus projektus;

10.5.3. vystyti diasporos profesionalų mentorystės programas Lietuvoje;

10.5.4. skatinti ir remti nevyriausybinės organizacijas, stiprinant jų veiklą diasporos įtraukimo pagal profesinę veiklą srityje.

TREČIASIS SKIRSNIS GRĮŽIMO Į LIETUVĄ SKATINIMAS

11. Grįžimo į Lietuvą skatinimas ir palankių (re)integracijos sąlygų sudarymas – svarbus diasporos politikos prioritetas, glaudžiai susijęs su užsienio lietuvių vienijančios tautinės tapatybės puoselėjimu ir diasporos įtraukimu į Lietuvos gyvenimą bei gerovės joje kūrimą. Grįžimas į Lietuvą suvokiamas ne tik kaip grįžimas gyventi, mokytis ar dirbti Lietuvoje, – tai taip pat gali būti grįžimas į Lietuvą čia steigiant savo verslą, investuojant, vykdant mokslinę ar kitą profesinę veiklą, įskaitant tokių veiklų vykdymą nuotoliniu būdu.

12. Svarbiausi šios strateginės krypties uždaviniai:

12.1. **Grįžimą skatinančių veiksmų koordinavimas ir įgyvendinimas.** Šiuo metu atskiros institucijos įgyvendina įvairias grįžimo į Lietuvą skatinimo ir (re)integracijos lengvinimo priemones, bet nacionaliniu mastu ši veikla nėra koordinuojama ir analizuojama. Svarbu nustatyti trūkstamas, neveiksmingas ir dubliuojamas priemones, įgyvendinti veiksmingas grįžimą į Lietuvą skatinančias bei (re)integraciją lengvinančias priemones, įskaitant sėkmingą grįžtančių mokinių integraciją į Lietuvos švietimo sistemą.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

12.1.1. sukurti efektyvų grįžimo į Lietuvą skatinimo ir (re)integracijos lengvinimo priemonių įgyvendinimo koordinavimo mechanizmą;

12.1.2. vykdyti grįžimo į Lietuvą skatinimo ir (re)integracijos lengvinimo priemonių stebėseną, nustatant trūkstamas ir (ar) neveiksmingas priemones, naikinant galimą priemonių dubliavimą;

12.1.3. užtikrinti veiksmingų grįžimą į Lietuvą skatinančių ir (re)integraciją lengvinančių priemonių įgyvendinimą.

12.2. **Informacijos grįžimo ir (re)integracijos klausimais sklaidos didinimas.** Didelė dalis apklaustų diasporos atstovų svarsto apie galimybę grįžti į Lietuvą, tačiau jiems trūksta informacijos grįžimo ir (re)integracijos į Lietuvą klausimais, informacija yra nesusisteminta. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos 2020 m. gruodžio mėn. vykdytos užsienio lietuvių apklausos duomenys rodo, kad tik 28 proc. diasporos atstovų pakanka informacijos grįžimo ir (re)integracijos į Lietuvą klausimais.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

12.2.1. stiprinti informacijos apie galimybes grįžti į Lietuvą, (re)integracijos Lietuvoje sąlygas teikimą vieno langelio principu, vykdyti tikslines informacines kampanijas;

12.2.2. sukurti vieną efektyviai veikiančią darbo pasiūlymų Lietuvoje duomenų bazę;

12.2.3. stiprinti diplomatinį atstovybių ir konsulinių įstaigų indėlį skatinant grįžimą į Lietuvą.

12.3. Politinių kalinių, tremtinių bei humanitarinės krizės ištiktose valstybėse gyvenančių lietuvių grįžimas ir perkėlimas į Lietuvą. Įgyvendinant Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą programą, asmenims teikiama pagalba grįžti į Lietuvą nuolat gyventi, taip pat socialinė ir finansinė parama. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos asmenų perkėlimo į Lietuvos Respubliką įstatymą, į Lietuvą perkeliama tam teisę turintys asmenys, gyvenantys humanitarinės krizės ištiktose valstybėse, jiems teikiama parama integruojantis.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

12.3.1. tęsti Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių grįžimo į Lietuvą programos įgyvendinimą, užtikrinant deramą paramą šiems asmenims integruojantis Lietuvoje;

12.3.2. tęsti humanitarinės krizės ištiktose valstybėse gyvenančių asmenų, turinčių teisę būti perkeltiems į Lietuvą pagal Asmenų perkėlimo į Lietuvos Respubliką įstatymą, perkėlimo ir integracijos Lietuvoje įgyvendinimą, užtikrinant deramą paramą šiems asmenims integruojantis Lietuvoje.

12.4. Diasporos jaunimo skatinimas studijuoti ir stažuotis Lietuvoje, siūlant specialias stipendijų, stažuočių, pažintines programas – galimybė paskatinti jaunimą grįžti arba atvykti į Lietuvą, taip pat, studijų ir stažuočių metu pažinus Lietuvą, tapti neformaliais šalies ambasadoriais užsienyje.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

12.4.1. supažindinti diasporą su studijų Lietuvoje galimybėmis;

12.4.2. skatinti ir remti diasporos jaunimo studijas Lietuvoje;

12.4.3. plėsti ir stiprinti diasporos jaunimo stažuočių ir pažintinių programų vykdymą Lietuvoje, sukurti bendrą stažuočių ir pažintinių programų duomenų bazę;

12.4.4. skatinti Lietuvoje studijavusio ir (ar) stažuotes atlikusio diasporos jaunimo alumnų sąjungų kūrimąsi, ryšio su Lietuvą išlaikymą.

12.5. Sąlygų dalyvauti konkursuose ir dirbti valstybės tarnyboje sudarymas. Svarbu sudaryti patrauklias sąlygas ir skatinti užsienyje gyvenančius Lietuvos Respublikos piliečius dalyvauti konkursuose ir dirbti valstybės tarnyboje bei atlikti Lietuvoje karo tarnybą.

Įgyvendinant šį uždavinį, bus siekiama:

12.5.1. užtikrinti galimybę Lietuvos Respublikos piliečiams, gyvenantiems užsienyje, konkursuose į valstybės tarnybą dalyvauti nuotoliniu būdu, viešinti informaciją apie nuotolinio darbo jėgą galimybes;

12.5.2. didinti karo tarnybos Lietuvoje patrauklumą tarp užsienyje gyvenančių Lietuvos Respublikos piliečių.

IV SKYRIUS KOMUNIKACIJA

13. Manoma, kad valstybė pasiekia tik apie 10 proc. diasporos. Siekiant didinti šį rodiklį, būtina veiksminga komunikacija, apimanti visas strateginių gairių „Globali Lietuva“ kryptis. Komunikacija turi būti tikslinga, aiški ir pritaikyta įvairioms diasporos grupėms, įskaitant ir diasporos atstovus, nedalyvaujančius organizacijų veikloje. Stiprinant ryšį su diaspora labai svarbi ir vidinė (strateginių gairių „Globali Lietuva“ partnerių ir diasporos), ir išorinė (viešoji, formuojanti visuomenės požiūrį valstybėje) komunikacija.

13.1. **Efektyvi vidinė komunikacija.** Atsižvelgiant į tai, kad diaspora nėra vienalytė, siekiant veiksmingos vidinės komunikacijos būtinas diasporos segmentavimas, tai yra kontaktai su skirtingomis kartomis, skirtingų emigracijos bangų atstovais, skirtingų profesijų, pomėgių ar skirtingą ryšį su Lietuva turinčiais asmenimis dažnai reikalingos skirtingos priemonės. Komunikuojant su diaspora svarbu atsižvelgti į tai, kad didžioji diasporos dauguma ryšius su Lietuva puoselėja savanoriškais pagrindais, laisvu nuo darbo ir kitų įsipareigojimų metu.

Įgyvendinant efektyvią vidinę komunikaciją, bus siekiama:

13.1.1. parengti komunikavimo su diaspora gaires, numatyti atitinkamas priemones skirtingoms diasporos grupėms;

13.1.2. didinti diasporos pasiekiamumą, užmezgant kontaktą ir suteikiant konsultacijų iki asmeniui išvykstant iš Lietuvos, sudarant sąlygas asmeniui gauti aktualią informaciją iš Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms;

13.1.3. naudoti įvairius informacinius kanalus teikiant informaciją diasporai ir didinant diasporos pasiekiamumą (diasporos žiniasklaida, socialiniai tinklai, oro linijos, oro uostai, kt.);

13.1.4. aktyvinti diasporos politiką įgyvendinančių institucijų atstovų dalyvavimą diasporos renginiuose, organizuoti jų Lietuvoje;

13.1.5. rengti diasporos politiką įgyvendinančioms institucijoms atitinkamus komunikavimo mokymus.

13.2. **Efektyvi išorinė (viešoji) komunikacija.** Sėkmingam diasporos politikos įgyvendinimui didelę įtaką daro visuomenės požiūris į diasporą, kuri formuoja ne tik asmeninės patirtys ir kontaktai, bet ir žiniasklaidos teikiama informacija. Užsienyje leidžiami lietuviški laikraščiai, žurnalai, kuriami diasporos interneto portalai, paskyros socialiniuose tinkluose, radijo stočių transliacijos atlieka labai svarbią bendruomenių vienijimo ir informavimo funkciją. Plėtojant išorinę komunikaciją, svarbu didinti diasporos atsparumą dezinformacijai, nes didėjanti informacijos skvarba ir informacinių technologijų prieinamumas sudaro tam palankią terpę.

Įgyvendinant efektyvią išorinę (viešąją) komunikaciją, bus siekiama:

13.2.1. stiprinti valstybės institucijų ir pačios diasporos bendradarbiavimą su įvairiomis žiniasklaidos priemonėmis, pateikiant ir skleidžiant objektyvią, visapusišką informaciją apie Lietuvos diasporą, puoselėjamą ryšį, indėlį į valstybės kūrimą;

13.2.2. didinti jaunosios kartos domėjimąsi diasporos istorija ir jos vaidmeniu kuriant Lietuvą;

13.2.3. stiprinti paramą didžiausią diasporos auditoriją turinčioms patikimoms diasporos žiniasklaidos priemonėms;

13.2.4. didinti diasporos atsparumą dezinformacijai, ugdyti gebėjimus kritiškai vertinti informaciją ir puoselėti istorinę atmintį;

13.2.5. tęsti diasporos organizacijų vadovų kvalifikacijos tobulinimą ryšių su visuomene, komunikacijos srityse;

13.2.6. didinti Lietuvos visuomenės informuotumą ir supratimą apie Lietuvos diasporą, jos vaidmenį ir indėlį į Lietuvos gerovės ir saugumo kūrimą.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14. Strateginių gairių „Globali Lietuva“ įgyvendinimą koordinuoja Užsienio reikalų ministerija.

15. Strategines gaires „Globali Lietuva“ įgyvendinančių kompetentingų valstybės institucijų ir įstaigų veiksmai ir (ar) priemonės nustatomi Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų plane.

16. Įgyvendinti strategines gaires „Globali Lietuva“ siūloma ir savivaldybėms, kurių suderinti veiksmai ir (ar) priemonės taip pat gali būti įtraukti į Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų planą.

17. Pasaulio lietuvių bendruomenė, Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga, kitos diasporos ir nevyriausybinės organizacijos kviečiamos aktyviai dalyvauti įgyvendinant strategines gaires „Globali Lietuva“, remiantis visuomeniškumo ir savanoriškos veiklos principais.

18. Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų planą ir jo vykdymą svarsto ir pasiūlymus Vyriausybei teikia Lietuvos diasporos reikalų koordinavimo komisija.

19. Strateginės gairės „Globali Lietuva“ įgyvendinamos iš asignavimų valdytojams skirtų bendrųjų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų, savivaldybių biudžetų ir kitų teisėtai gautų lėšų.
